

КЕДИК ВЕРОНІКА ПЕТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права*

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЗАСУДЖЕННЯ
ЗА МЕЖАМИ КРАЇНИ В ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ
КОНТИНЕНТАЛЬНОЇ ЄВРОПИ**

Національні правові системи держав континентальної Європи в останні десятиріччя зближуються. Уніфікація (або, за термінологією західної доктрини, гармонізація, зближення кримінального законодавства цих держав є об'єктивно необхідною для підвищення ефективності боротьби з міжнародними злочинами та злочинами міжнародного характеру [1]. Гармонізація кримінального законодавства зазначених держав, тобто приведення його у відповідність до європейських стандартів на підставі положень створеного у межах Ради Європи (РЄ) та Європейського Союзу (ЄС) загальноєвропейського кримінального законодавства, є об'єктивно необхідною для підвищення ефективності боротьби з міжнародними злочинами та злочинами міжнародного характеру. Проявом такої гармонізації стало те, що у період з 1990 по 2005 роки близько двадцяти таких держав прийняли нові кодифіковані акти кримінального законодавства, які стали багато у чому схожими. У ці ж роки розпочався процес входження України в європейський правовий простір, набагато більш активними стали міжнародні зв'язки у межах Європи, у т.ч. в інституційній та науковій сферах. У 1995 р. Україна приєдналась до Статуту Ради Європи, перед цим, у 1994 р., парламент України ратифікував Угоду про Партнерство і Співробітництво між Європейськими Співтовариствами й Україною (УПС), а в 2004 р. ухвалив Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС [1].

Процес зазначеної гармонізації є неможливим без ретельного аналізу історії, стану та перспектив розвитку кримінального законодавства усіх держав континентальної правової сім'ї, у тому правових аспектів, які стосуються теми нашого дослідження.

В окремих актах міжнародного законодавства містяться положення щодо необхідності врахування національними судами тих чи інших правових наслідків засудження особи за межами країни. Так, Рамкова Конвенція ООН проти організованої злочинності (1997) зобов'язала держав-учасниць вжити законодавчих заходів для визнання попередніх судимостей за кордоном за злочини, зазначені у цій Конвенції, «з метою встановлення злочинної кар'єри припустимого злочинця». Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків (1970) [2] визначає порядок і умови виконання європейських судових рішень у кримінальних справах, зокрема санкцій, що включають ув'язнення, штраф, конфіскацію, позбавлення прав. Особа, щодо якої було винесено європейське судове рішення у кримінальній справі, не

може за ту саму дію переслідуватися, бути покараною чи підлягати виконанню санкції в іншій державі, якщо вона:

- а) виправдана;
- б) повністю відбула чи відбуває покарання;
- в) піддана помилуванню чи амністії;
- г) не може відбувати покарання за давністю часу;
- г) засуджена без призначення санкції.

Перед вітчизняним законодавцем постала потреба звернути увагу на необхідність приведення КК України до цієї Конвенції. Так, в літературі слушно пропонувалось, зокрема, доповнити ст. 88 КК України положенням про те, що правове значення судимості, строки її погашення та підстави зняття в Україні є однаковими як для осіб, засуджених судами України, так і для осіб, засуджених судами іноземних держав, і визначаються на підставі цього Кодексу [1]. Разом з тим, пропозиція цього ж науковця виключити з КК України ч. 2 ст. 7 або сформулювати її у редакції, яка дозволяла б притягувати до кримінальної відповідальності осіб, які вже зазнали кримінального покарання за межами України, якщо це передбачено міжнародними договорами України, суперечить принципу *non bis in idem*, а тому є неприйнятною.

Важливим є врахування положення Європейської конвенції про міжнародні наслідки позбавлення права керування авто-мототранспортними засобами (1976) (як додаткової санкції при кримінальному правопорушенні), згідно з яким Сторона, яка винесла рішення про позбавлення прав водія, невідкладно повідомляє про це Сторону, яка видала ці права, а також Сторону, на чий території проживає правопорушник, а Сторона, що одержала повідомлення про позбавлення прав водія, може винести рішення про позбавлення цих прав. Рамковим рішенням Ради ЄС «Про виконання в Європейському Союзі рішень про заморожування майна або доказів» (2003) встановлено: якщо майно, що підлягає конфіскації, і речові докази знаходяться на території держави-члена, то компетентний судовий орган відповідної іншої держави має прийняти «рішення про заморожування».

Положення ст. 9 КК України щодо можливості врахування вироку суду іноземної держави не є унікальною нормою серед країн континентальної Європи. Така норма закріплена є у ст. 8 КК Білорусі. Натомість, КК Росії, КК Латвії, КК Литви їх не містять [2].

Так, згідно зі ст. 11 КК Молдови кримінальні покарання і судимості за злочини, вчинені за межами Молдови, враховуються при індивідуалізації покарання за новий злочин, вчинений особою на території Молдови, а також при вирішенні питання про амністію на умовах взаємності за рішенням суду. У статті 34 також визначено, що при встановленні рецидиву враховуються обвинувальні рішення, винесені за кордоном і визнані судом Молдови. Крім того, у ст. 86 КК Молдови детально визначено порядок застосування покарання у випадку виконання рішення суду іноземної держави.

Згідно зі ст. 114 КК Польщі винесення рішення за кордоном не є перешкодою для кримінального переслідування за той самий злочин польським судом, крім випадків, коли вирок, винесений за кордоном,

прийнято до виконання у Польщі, або коли цей вирок став підставою для передачі чи видачі винного з території Польщі. Проте у цій статті визначені і правила зарахування фактично відбутого за кордоном покарання.

Відповідно до ст. 10 КК Албанії, якщо інше не передбачено міжнародними угодами, вирoki іноземних судів стосовно албанських громадян, які визнали себе винними у вчиненні злочинного діяння, є дійсними в Албанії, крім як щодо основного покарання, також щодо: визнання особи рецидивістом; додаткових покарань; заходів безпеки; компенсації шкоди або інших питань цивільного права.

У КК Австрії зазначено, що конфіскація і вилучення предметів застосовуються щодо усіх майнових цінностей і предметів, які знаходяться в Австрії (§ 65-а). У § 66 відтворюється зміст принципу заліку.

У статті 5-а глави 2 КК Швеції законодавець прямо посилається на Європейські конвенції про міжнародну дійсність судових рішень у кримінальних справах (1970) та про передачу судового провадження у кримінальних справах (1972). Також зазначено, що коли питання про відповідальність за діяння було вирішене судовим рішенням, яке набрало законної сили в іноземній державі, де було вчинене діяння, або в іноземній державі, де зазначені конвенції визнавалися чинними, то обвинувачений, за загальним правилом, не може переслідуватися за те саме діяння у Швеції, якщо:

- а) він був визнаний невинним;
- б) він був визнаний винним у злочині без призначення покарання;
- в) якщо призначене покарання було повністю відбуте або перебуває у стадії виконання;
- г) якщо призначене покарання було скасоване за законом іноземної держави.

У статті 6 вказано: якщо особа засуджена у Швеції за діяння, за яке вона вже була засуджена за межами Королівства, то покарання визначається з урахуванням того, що особа понесла за межами Королівства; у цих випадках призначається менш тяжке покарання, ніж те, що передбачене за діяння, або ж особа може бути повністю звільнена від покарання.

Отже, ми бачимо, що законодавчі норми майже кожної з країн континентальної Європи має свою, лише їй притаманну специфіку. При цьому, окремі країни взагалі не містять у національному законодавстві обов'язок чи законодавчу можливість враховувати вирoki іноземних судів.

Підводячи підсумок другого розділу дослідження, можемо констатувати, що кримінальне законодавство України не передбачає умов прийняття до уваги вироку суду іноземної держави, обмежуючись вказівкою на право суду враховувати такий вирок і це не може позитивно впливати на весь судовий процес в цілому.

Однак, слід пам'ятати, що поки не отримана інформація про наявність вироку суду іноземної держави, будь-яку особу слід вважати такою, що не була засуджена. І збирати про неї різноманітні довідки, перевіряти, як ця особа поводити себе за кордоном, немає жодних підстав. Тому відсутність судимості за кордоном презюмується щодо

кожної особи і спеціально доказувати це немає потреби. Побоювання ж, що суд може спрямувати будь-яку кримінальну справу для проведення додаткового розслідування через відсутність в її матеріалах довідок про відсутність судимості за кордоном, безпідставне.

Дійсно, український суд може врахувати лише відомий йому вирок, яким особа була засуджена в іноземній державі, проте не повинен встановлювати наявності чи відсутності такого засудження в кожній кримінальній справі. Якщо ж за наявності умов, визначених частиною 1 статті 9 КК України, український суд прийме рішення про врахування вироку суду іноземної держави, в такому разі він зобов'язаний при кваліфікації нового злочину, призначенні покарання, звільненні від кримінальної відповідальності або покарання врахувати такі його кримінально-правові наслідки як рецидив злочинів, не відбусте покарання та інші правові наслідки (частина 2 статті 9 КК України).

Список використаної літератури:

1. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право. – Київський національний університет внутрішніх справ. Київ, 2007. – С. 31.
2. Європейська конвенція про міжнародну чинність кримінальних вироків (ETS № 70) від 28.05.1970 р. //Офіційний вісник України. – 2004. – № 31. – Ст. 2125.

Ключові слова: кримінальний закон, кримінально-правова відповідальність, принципи кримінального права, дія кримінально-правових норм, територіальний, персональний принцип, подвійна кримінальна відповідальність.

Ключевые слова: уголовный закон, уголовно-правовая ответственность, принципы уголовного права, действие уголовно-правовых норм, территориальный, персональный принцип, двойная уголовная ответственность.

Key words: criminal law, criminal liability, principles of criminal law, the action of criminal law, territorial, personal principle, double criminal liability.

БАСАЛЮК НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права*

СИСТЕМА ПОКАРАНЬ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ НІМЕЧЧИНИ, ШВЕЙЦАРІЇ, ФРАНЦІЇ

Безсумнівним досягненням кримінального законодавства європейських країн є стабільність у питанні регламентації системи покарання, що протягом тривалого розвитку дозволила виробити одноманітну